

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**МАТЕРІАЛИ
95 – ї
підсумкової наукової конференції
професорсько-викладацького персоналу
БУКОВИНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
(присвячена 70-річчю БДМУ)**

17, 19, 24 лютого 2014 року

Чернівці – 2014

УДК 001:378.12(477.85)
ББК 72:74.58
М 34

Матеріали 95 – її підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького персоналу Буковинського державного медичного університету – присвяченої 70-річчю БДМУ (Чернівці, 17, 19, 24 лютого 2014 р.) – Чернівці: Медуніверситет, 2014. – 328 с. іл.

ББК 72:74.58

У збірнику представлені матеріали 95 – її підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького персоналу Буковинського державного медичного університету – присвяченої 70-річчю БДМУ (Чернівці, 17, 19, 24 лютого 2014 р.) із стилістикою та орфографією у авторській редакції. Публікації присвячені актуальним проблемам фундаментальної, теоретичної та клінічної медицини.

Загальна редакція – професор, д.мед.н. Бойчук Т.М., професор, д.мед.н. Івашук О.І., доцент, к.мед.н. Безрук В.В.

Наукові рецензенти:

доктор медичних наук, професор Андрієць О.А.
доктор медичних наук, професор Давиденко І.С.
доктор медичних наук, професор Дейнека С.Є.
доктор медичних наук, професор Денисенко О.І.
доктор медичних наук, професор Заморський І.І.
доктор медичних наук, професор Колоскова О.К.
доктор медичних наук, професор Коновчук В.М.
чл.-кор. АПН України, доктор медичних наук, професор Пішак В.П.
доктор медичних наук, професор Польовий В.П.
доктор медичних наук, професор Слободян О.М.
доктор медичних наук, професор Ташук В.К.
доктор медичних наук, професор Ткачук С.С.
доктор медичних наук, професор Тодоріко Л.Д.
доктор медичних наук, професор Шаплавський М.В.

ISBN 978-966-697-533-4

© Буковинський державний медичний
університет, 2014

Отже, динамізм лексико-семантичної системи англійської субмови “Стоматологія” полягає і у здатності впливати на тенденції розвитку інших галузевих терміносистем.

Makovska O.O.

TELESCOPIC NOMINATION IN THE ENGLISH VOCABULARY OF PLASTIC SURGERY

*Department of Foreign Languages
Bukovinian State Medical University*

Abbreviations or telescopicisms are common phenomena in terminology. Generally, they are the evidence of economy of linguistic means. One form of verbal economy law – the “principle of the least effort” can be considered as the formation of telescopic or blend words, which is one of the most significant events in linguistics within the last two decades.

An intensive enrichment of the scientific vocabulary with such units is a permanent process: when a certain term is frequently used by a scientist (complex terms are meant) there appears a need to reduce it and not to use its full form every time.

The study of telescopic nomination is an actual and urgent problem of branch terminology caused by the needs of terminological unification and standardization.

The present paper aims at analyzing abbreviations of the English vocabulary of plastic surgery in the morphological and semantic aspects. English shortened terms of plastic surgery vocabulary constitute the object of study.

In linguistic scientific works one can come across different units denoting abbreviations: telescopicisms, telescoping, acronyms, blends, blendings, contamination. In the English vocabulary of plastic surgery a number of shortened terms is not vast. 32 terms were distinguished and analyzed within the frameworks of this paper.

Telescopicisms in the vocabulary of plastic surgery denote surgical procedures, cosmetic techniques, objects, injectable fillers.

One of the commonest ways of shortening are initial abbreviations. In the English vocabulary of plastic surgery one can see them used either 1) separately: *LEEP – loop electrosurgical excision procedure – wart removal with a looplike electric instrument; UAL – ultrasound assisted lipectomy, ultrasound-assisted liposuction; SAL – suction-assisted lipectomy; LASIK – laser assisted in-situ keratomileusis – laser keratoplasty in situ; SACH – solid ankle cushion heel – foot prosthesis; TMI – transmandibular implant; or 2) as a part of compound medical terms: a) 2-component: *SMAS – superficial musculoaponeurotic system: SMAS face-lift – reposition of all the tissues and structures of the face to a higher and more youthful point; SPAIR – short-scar periareolar-inferior pedicle reduction; SPAIR technique – breast surgery procedure for shape improvement, scar reduction and healing; A-K – above-knee: A-K amputation – amputation of lower extremity above the knee; B-K – below-knee: B-K amputation – amputation of lower extremity a few cm lower than the knee; TRAM – transverse rectus abdominis myocutaneous: TRAM flap; TUBA – transumbilical: TUBA incision, belly button incision; b) 3-component: *AHA – alpha hydroxy acid: AHA chemical peel; BHA – beta hydroxy acid: BHA chemical peel; TCA – trichloroacetic: TCA chemical peel.* The mentioned examples represent a group of composite acronyms.**

One of the initial abbreviations which deserves special attention is noun “laser”. It’s an abbreviation in itself and means “light amplification by stimulated emission of radiation”, it can be found in both one- and two-component terminological units: *laserabrasion – laser abrasion of skin; laser peel – cosmetic laser resurfacing; laser resurfacing – laser renewing of skin; laser skin resurfacing – laserabrasion.*

Names of trade marks constitute a separate group of telescopicisms. Formation of these units is predominantly based on the shortening of stems and their combination into one word: *Artefill: artificial + fill; AlloDerm: all- “different” + derma “skin”; DermAlive: derma + alive; Juvederm: juvenile + derma; Artecoll: artificial + collagen; Puragen: pure + agent; Reviderm: revive + derma; MyoBlock: my- “muscle” + block.*

Noun “Botox” is an acronym in which only the first syllables of both words are used: *Botulinum toxin*: the same is *transax (transaxillary) incision; Medtronic (biomedical implants) – initial and final syllables create a term: medical + electronics.*

“Autologen” is an example of elliptical telescoping, since in the phrase “autologous human collagen” from the first and second words the initial and final components, respectively, are taken and the whole word “human” is omitted.

To sum it up, we can conclude that the phenomenon of telescoping in the English vocabulary of plastic surgery is represented by different ways of word shortening. Initial abbreviations and stem shortenings are the most productive ones. Elliptical abbreviation is not widely represented in this terminological area.

The main objective of acronyms is the economy of linguistic means, that’s why they remain popular in the branch terminologies.

Мойсей А.А., Скакун І.О.

ДИНАМІКА ПАРАДИГМ ЛЮДИНОМІРНОСТІ НАУКОВОГО ЗНАННЯ

*Кафедра суспільних наук та українознавства
Буквинський державний медичний університет*

Людиномірність наукового знання аналізується в двох основних контекстах. У вузькому розумінні вказує на центральне місце людини в різних світоглядних системах. У широкому розумінні центральне місце людини не лише констатується, а й обґрунтовується філософськими та науковими концепціями.

Важливим елементом у дослідженні антропоцентризму є розмежування понять “природа” і “сутність” людини. Часто вони вживаються як синоніми, проте між ними можна провести концептуальне розрізнення. Загальні риси та властивості, які вказують на особливості *Homo sapiens*, були притаманні людині розумній у всі часи, незалежно від біологічної еволюції чісторичних обставин. Розкриття цих ознак дозволяє описати людську природу. Дослідженням цих аспектів займається в основному філософія науки, яка має всі методологічні можливості для обґрунтування подібних проблем. Ніщо інше, доступне сьогоднішній філософській науці, не зможе так ґрунтовно охарактеризувати людину, як комплекс природничих і гуманітарних наукових досліджень.

Водночас варто відзначити, що проблеми природи й сутності людини посідають чільне місце в процесі саморефлексії. Тобто, людина виявляє ініціативу задля дослідження аспектів, які ґрунтовніше пояснюють її природу. Відомий український філософ Г.Сковорода стверджував, що “хто не вірить у сутність людини, не шукає її – не знаходить і не знає її”. У цьому вбачається активність і вияв ініціативності людини, що є складниками антропоцентричної концепції.

Дослідження динаміки парадигм людиномірності неможливе без фіксації певних антропологічних констант, які дозволили б аналізувати закономірність у зміні зазначених парадигм. У філософії науки поняття “парадигма” тлумачиться як сукупність фундаментальних наукових настанов, уявлень і термінів, згідно з якими здійснюються наукові дослідження. Крім того, парадигма передбачає наявність провідного універсального методу прийняття рішень і формування загальної гносеологічної моделі досліджуваного процесу. Т.Кун тлумачив поняття “парадигма” як визнані всіма науковими досягненнями, які упродовж певного часу надають науковому співтовариству модель постановки проблеми та її розв’язання.

Задовольняючи жагу людини до усвідомлення власної ролі та місця у світі, наукова картина світу еволюціонувала та розвивалася, набуваючи статичних форм, підкріплених фундаментальними настановами. Однак, із накопиченням подібних питань і труднощами їх тлумачення видозмінювалися чи кардинально змінювалися парадигми наукового знання. Очевидно, що константи людської природи і сутності (антропоцентричні константи) стали рушійними силами динаміки парадигм наукового знання.

Людиномірність науки визначається простим правилом – наука не повинна виходити за межі людських можливостей (розумових, творчих, світоглядних). Основна суперечність полягає в тому, що наука, створена людиною, здатна була (на класичному етапі свого розвитку) ефективно виконувати свої функції лише за умов якомога більшої відокремленості від людини. Принаймні, в цьому були переконані її творці.

Проте сьогодні очевидно, що незалежність науки від людини може бути лиш умовною. Відтак, людиномірність наукового знання постає найбільш ефективним чинником гармонійного розвитку повноцінної картини світу. Антропоцентризм у сучасній філософії науки забезпечує баланс у процесах антропологізації, що визначають динамічність (сталий поступовий розвиток) наукової парадигми. Однак, наукові парадигми, змінюючи свої фундаментальні основи, формують якісно нові методологічні настанови для утвердження та розвитку констант людиномірності.

Філософія науки тлумачить природу й сутність людини передусім як взаємозв’язок природного і штучного, раціонального і чуттєвого. Відтак, утверджується визначення світоглядної антропоцентричної концепції, згідно з яким людина залишається центром світобудови. При цьому, центр перебуває не в абстрактній істоті чи в біологічному виді, а в перетині векторів людиномірних констант раціональності, моральності та естетичності.

Оробчук Д.Б.

СЕМАНТИЧНИЙ ОБ’ЄМ КОМПЗИТИВ ТА ЇХ КОМПОНЕНТІВ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

*Кафедра іноземних мов
Буквинський державний медичний університет*

Явище полісемії недостатньо ретельно вивчене в окремих підсистемах мови. Тому дослідження проводилось в межах композитології. Для обґрунтування комплексного дослідження полісемії слід опиратися на таке визначення слова, яке відображає необхідний мінімум його істотних ознак: „Слово – одиниця найменування, яка характеризується фонетичною та граматичною цільноспрямованістю та ідіоматичністю”. Композит позначає вузьке поняття і може трактуватися в більшості випадків однозначно. Його компоненти є окремими незалежними лексемами із менш спеціалізованим змістом. За А. Полікарповим, чим бідніший зміст загального значення знаку, тим ширшою виявляється можлива сфера його типових інтерпретацій, тобто тим більш полісемічним є знак.

Після опрацювання словника Duden Universal загальним обсягом 150000 лексичних одиниць, кількість складних іменників з конструкцією $N_s + N_s$ складає 2 905 слововживань. Досліджувані композити ми розділили на 2 компоненти. На основі даних із тлумачного словника Duden була зафіксована кількість значень кожного з них.

В ході дослідження було виявлено, що найактивнішими при словоскладанні є прості іменники з двома значеннями, незалежно від того, виступають вони першим чи другим складником, напр.: *Kaiser, Ernte, Lust, Lied*. Досить високу сполучуваність демонструють і трьохзначні лексеми, напр.: *Hunger, Abend, Geld*. Далі тенденції стосовно місця кореневого іменника в структурі складного слова дещо різняться.

Якщо однозначні іменники частіше виступають визначальним словом (*Ruhm, Sünde*), то у ролі головного слова високу активність проявляють лексичні одиниці із чотирма значеннями (*Zwiebel, Arm*). За рахунок цього співвідношення можна стверджувати, що прості іменники, яким властиве більше ніж одне значення, мають тенденцію об'єднуватись із іншими іменниками такого ж типу в якості детермінанта.

Ю.А. Тулдава, опираючись на кореляційний аналіз, виділяє наступні полісемічні підкласи дієслів залежно від кількості значень, не диференціюючи моносемію та полісемію, і розглядає її як різну ступінь виявлення однієї якості: 1) нульова ступінь полісемічності – слова з одним значенням; 2) перша ступінь полісемічності – слова з 2-4 значеннями; 3) друга ступінь полісемічності – слова з 5-9 значеннями; 4) третя ступінь полісемічності – слова з 10-16 значеннями.

Ми вважаємо за доцільне розробити для нашого дослідження свою класифікацію простих іменників, базуючись на наших підрахунках компонентів. Також для нас очевидним є те, що, наприклад, у лінгвістиці різниця між 9-ма і 10-ма значеннями відіграє значно меншу роль, ніж різниця між двома і одним значенням. Крім того, без об'ємних досліджень важко встановити, за яким критерієм можна найбільш оптимально поділити багатозначні слова на групи. Тому ми пропонуємо згрупувати всі слова у полісемічні зони на основі прогресії з коефіцієнтом 2 наступним чином: нульова ступінь – 1 значення; перша ступінь – 2-3 значення; друга ступінь – 4-7 значень; третя ступінь – 8-15 значень.

За результатами досліджень, другому компоненту притаманна більша ступінь полісемічності. Визначаємо середній семантичний об'єм першого і другого компонентів, які дорівнюють 3,3 та 3,8 значень відповідно. Це повністю відповідає природі композита, де головне слово більш абстрактне, а визначальне конкретизує його, корелює одне з одним як видово-родові поняття. Оскільки, як було встановлено в попередньому дослідженні, середня кількість значень досліджуваної моделі композита становить 1,1, то це дозволяє стверджувати, що словоскладання двох непохідних іменників скорочує їх полісемію у 3-3,5 рази. Порівнюємо із наведеними вище даними, згідно з якими середня кількість значень простих іменників у словнику Дуден складає 2,03. Узагальнюючи, можемо підсумувати, що кореневі іменники, які володіють кількома значеннями, частіше беруть участь у формуванні композитів, ніж моносемні слова.

Пропорційне відношення між полісемією слова і кількістю композитів, у яких воно є складником, вивчалося Г. Альтманном, який твердить, що „чим більшою є полісемія слова, тим більше існує композитів, в яких вони є компонентами”, і вказує на безпосередній зв'язок між полісемією та активністю в словоскладанні. Термін „активність словоскладання” пов'язаний із терміном „словотворча активність” (*Wortbildungsaktivität*), яка позначає здатність морфем і слів функціонувати як компоненти морфологічних конструкцій. Згідно з П. Штайнер, чим більше число значень властиве слову (іменнику в тому числі), тим вищою є його активність словоскладання.

На наступному етапі був порівняний комунікативно-прагматичний потенціал лексики (стилістично забарвлені слова) з її семантичним потенціалом, тобто здатністю слова до асоціативно-смыслових переходів, яка фактично вимірюється на певному етапі розвитку слова кількістю значень.

Зіставивши полісемію складних іменників із маркуванням, ми розподілили їх за приналежністю до стилю мовлення і за кількістю значень. Серед іменників даної моделі домінують слова нейтрального стилю. Також спостерігається чітка тенденція у зростанні кількості нейтральних іменників із збільшенням їх семантичного об'єму.

Щодо семантичного об'єму компонентів складних слів, то високу активність проявляють двозначні прості іменники і тризначні лексеми. У якості визначального слова частіше виступають однозначні іменники, тоді як у ролі головного слова частіше задіяні лексичні одиниці з чотирма значеннями. Тобто другому компоненту притаманна більша ступінь полісемічності, що повністю відповідає сутності композита, в якому головне слово більш абстрактне, а визначальне – конкретніше.

Осипенко В.А.

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ АДАПТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ (ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН)

Кафедра психології та соціології

Буковинський державний медичний університет

Багато іноземних громадян приїжджають в Україну, щоб одержати освіту. І, насамперед, у вищих навчальних закладах. Іноземців залучає досить високий рівень освіти і науки в нашій державі, сильні наукові школи у медицині, фізиці, математиці, економіці. З перших днів присутності в українському вузі студенти знаходяться у незвичному соціокультурному, мовному, національному середовищі, до якого їм необхідно адаптуватися в найкоротший термін. Створення нових умов навчання й виховання студентів – іноземців спрямоване на здійснення більш якісної та різнобічної підготовки висококваліфікованих фахівців медичного профілю.

Метою дослідження було визначити особливості адаптації іноземних студентів БДМУ до університетської дійсності. Теоретичне значення роботи полягає у розширенні та поглибленні знань про: адаптивні процеси представників різних культур; важливість успішного перебігу адаптації для формування професійних вмінь та навичок майбутнього лікаря. Практичне значення роботи полягає у тому, що отримані результати можуть бути використаними для: вдосконалення процесу адаптації студентів-медиків; вироблення нових стратегій адаптивної поведінки студентами-іноземцями; розробки

комплексу тренінгових програм розвитку адаптивних здібностей студентів з англійською мовою навчання.

У межах проведеного дослідження використані наступні стандартизовані методики: 16-факторний опитувальник Р. Кеттела, шкала Р. Спілбергера і шкала соціальної дистанції Еге Богардуса, методика на визначення особистісної адаптованості А.В.Фурмана та авторська анкета.

В ході соціально-психологічного дослідження з'ясувалось, що абсолютна більшість іноземних студентів після приїзду на Україну стикається з безліччю труднощів як фізіологічного (звикання до клімату, кухні), так і соціально-психологічного характеру (приспособлення до побутових умов, норм поведінки та вимог навчальної діяльності). Найбільші проблеми із загальною адаптацією мають студенти з Індії, з низьким рівнем англійської мови. Найскладніша область адаптації – навчальна діяльність, через необхідність високого рівня володіння англійською мовою, достатнього на придбання професійно-значимих знань і навичок.

Отримані результати показали, що більше ніж половина студентів (51%) мають високий рівень тривожності, 22% респондентів мають низький рівень і лише 27% - помірний рівень тривожності.

За оцінками іноземних студентів, після приїзду до України їм найважче звикнути: до погоди (26%), до умов проживання у гуртожитку (21%); до необхідності спілкуватися англійською (18%); до складності звикання до іншого способу життя (14%); до відношення оточуючих (11%); до відсутності родичів (5%); до особливостей української кухні (43%).

В усіх життєвих сферах в ході адаптації в 3-4 рази менше іноземних студентів-юнаків, ніж дівчат, відчувають проблеми, проте спілкування з одногрупниками однаково складно представникам обох статей. Чітко проявилися гендерні розбіжності у відповідях на питання, що сподобалося іноземним студентам після приїзду на Україну, – на відміну від дівчат, юнакам сподобалися українські люди, незалежність і самостійність, інший спосіб життя, наявність земляків (92%) і навчання (90%), тоді як дівчата віддали перевагу культурі, погоді і визначним пам'яткам Чернівців.

На думку іноземних студентів, володіння українською мовою перестало бути домінуючим чинником успішної адаптації - на першому місці стоїть наявність хороших на друзів і знайомих (40%), а володіння українською мовою (23%) має значення, як і матеріальна забезпеченість (37%). У цьому контексті важливо відзначити, що, хоч приблизно третина респондентів (31,7%) не сформулила оцінки своїх взаємин з викладачами, майже половина опитаних характеризує ці відносини як позитивні (46% відзначають, що викладачі завжди пропонують свої послуги і з розумінням ставляться до проблем студентів). У 45% іноземних студентів складаються дружні відносини з українськими студентами, у 37% - приятельські, лише 7% відчувають деяку напруженість у взаєминах, а 11% займають нейтральну позицію. Що свідчить про їх ефективну соціально-психологічну адаптацію. Успішність адаптації іноземних студентів БДМУ не визначається найвищим рівнем матеріального достатку і регіоном походження.

Дані щодо участі іноземних студентів у органах студентського самоврядування (92% не беруть участь) показують, що головною причиною неучасті іноземних студентів у діяльності органів студентського самоврядування (53%) є брак часу, що цілком зрозуміло з огляду обсягів навчальної навантаження і натомість обмеженою мовною компетентністю (володіння українською мовою).

Більшість іноземних студентів вважають свій рівень володіння англійською мовою достатнім для повсякденного спілкування, але недостатнім для процесу (роботи з літературою, сприйняття лекційного матеріалу, усних відповідей). Факт проживання іноземних студентів у гуртожитку позитивно впливає на адаптацію до університетської дійсності (налагоджуються відносини з великою кількістю студентів, відбувається обмін досвідом навчання і проживання).

Підсумовуючи, можна стверджувати, що адаптація до вузу – це складний і багатофакторний процес, який виражається в студентському адаптаційному синдромі, особливості якого проявляються в залежності від організації навчання в вузі і від особистісних особливостей студентів.

Павлюк О.І.

ЕТОЛОГІЯ СТАТІ: ВПЛИВ ІНСТИНКТІВ НА ШЛЮБНУ ПОВЕДІНКУ ЛЮДИНИ

Кафедра психології та соціології

Буковинський державний медичний університет

Визнання двоїстої – біологічної та соціальної сутності природи поведінки людини довгий час було визнанням формальним, оскільки біологічні інстинкти основи поведінки людини були невивченими. Ще минулого століття дослідження про інстинктивну поведінку тварин були розвинуті на настільки низькому рівні, що ефективно дослідити тваринне підґрунтя поведінки людини було неможливо. Тільки в останні декілька десятиліть етологи почали заповнювати ці прогалини. Виявилось, що про вплив на нас інстинктивних програм, що передаються з покоління в покоління, ми можемо і не здогадуватись хоча їх проявам часто знаходимо ззовні цілком розумні пояснення.

Порівняльна етологія, наука про інстинктивні засади поведінки, використовує метод порівняння програм між неспорідненими формами тварин (збіг подібних форм поведінки виникає через подібність середовища, схожий тиск природного відбору і т.д.), спорідненими видами (паралелізм, виникає як через попередні зовнішні причини, так і через схожість внутрішніх генетичних програм) та між прямими родичами (вирішальним є генетичні програми), що дає багатий порівняльний матеріал, тому що еволюція